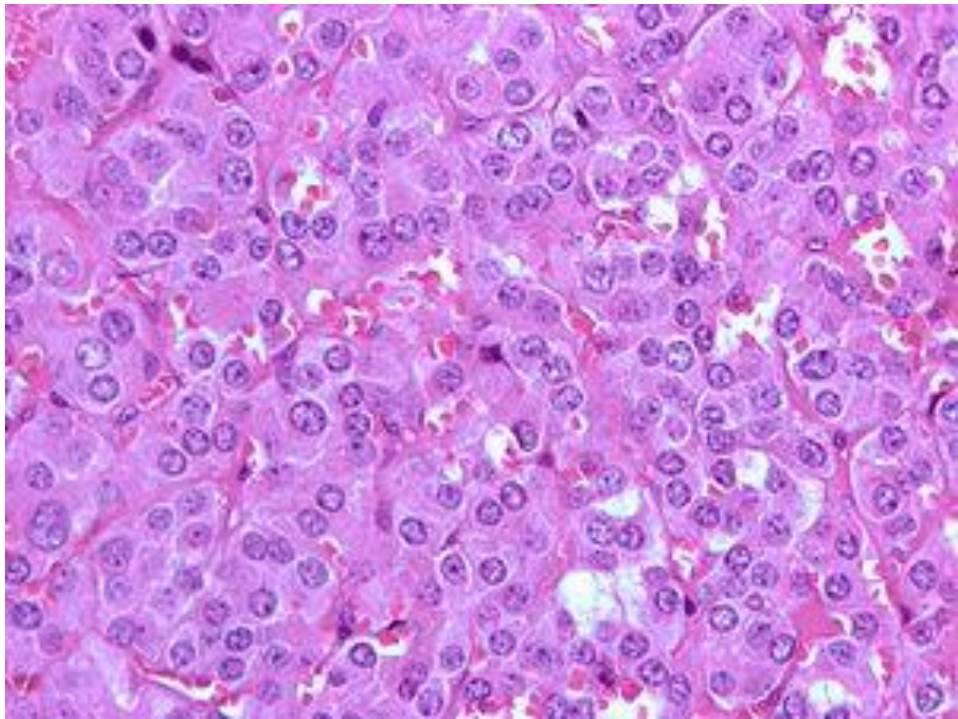
MELLEKVESEVELŐ BETEGSÉGEK LABORATÓRIUMI ÉS GENETIKAI DIAGNOSZTIKÁJA

DR. BUTZ HENRIETT
SEMMELWEIS EGYETEM LABORATÓRIUMI MEDICINA INTÉZET
KLINIKAI GENETIKA ÉS ENDOKRINOLÓGIAI LABORATÓRIUM
MTA-SE LENDÜLET ÖRÖKLETES ENDOKRIN DAGANATOK KUTATÓCSOPORT

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL)

- Velőcső eredetű kromaffin sejtek
- PCC ← mvv velő (adrenális)
- PGL ← extra-adrenális (Sy, Psy ganglionokból)

- PCC/PGL -ritka (1/300 000)
  - PCC → 80-85% (2-8/1 000 000)
  - PGL → 15% (0,5/ 1 000 000)
  - 20% → gyermek, fiatal felnőtt
  - HT populáció → 0,2-0,6%
  - HT gyermek → 1,7%
  - Képalkotó → 5% (incidentális rad.dg)
  - Autopsy → 0,05 - 0,1%-ban fel nem ismert PCC/PGL

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) - TÜNETEK

- Nem specifikus!
  - Tachycardia
  - Izzadás
  - Sápadtság
  - Ingerültség
  - Fejfájás
  - Pánik roham
- HT nem feltétlenül!
  - ~21% normotenzió
  - Folyamatos vagy paroxizmális HT,
  - ill. elmarad az éjszakai BP csökkenés
- Sőt lehet hypotonia!
  - Vazodilatátor anyagok termelése (Dop, PG)
  - $\alpha 1$ receptor downreguláció

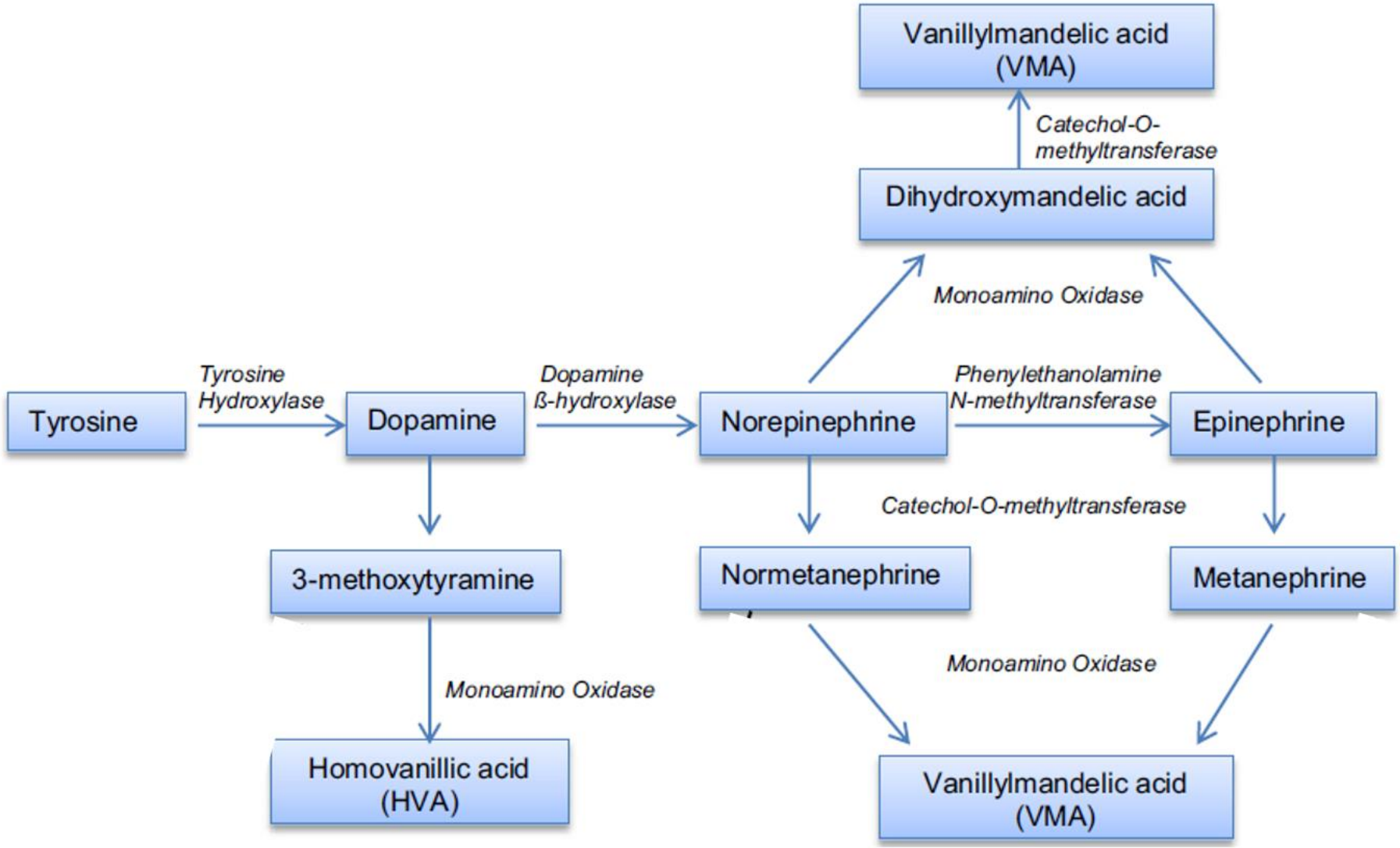

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) - TÜNETEK

- Nem specifikus!
  - Tachycardia
  - Izzadás
  - Sápadtság
  - Ingerültség
  - Fejfájás
  - Pánik roham
- HT nem feltétlenül!
  - ~21% normotenzió
  - Folyamatos vagy paroxizmális HT,
  - ill. elmarad az éjszakai BP csökkenés
- Sőt lehet hypotonia!
  - Vazodilatátor anyagok termelése (Dop, PG)
  - α1 receptor downreguláció

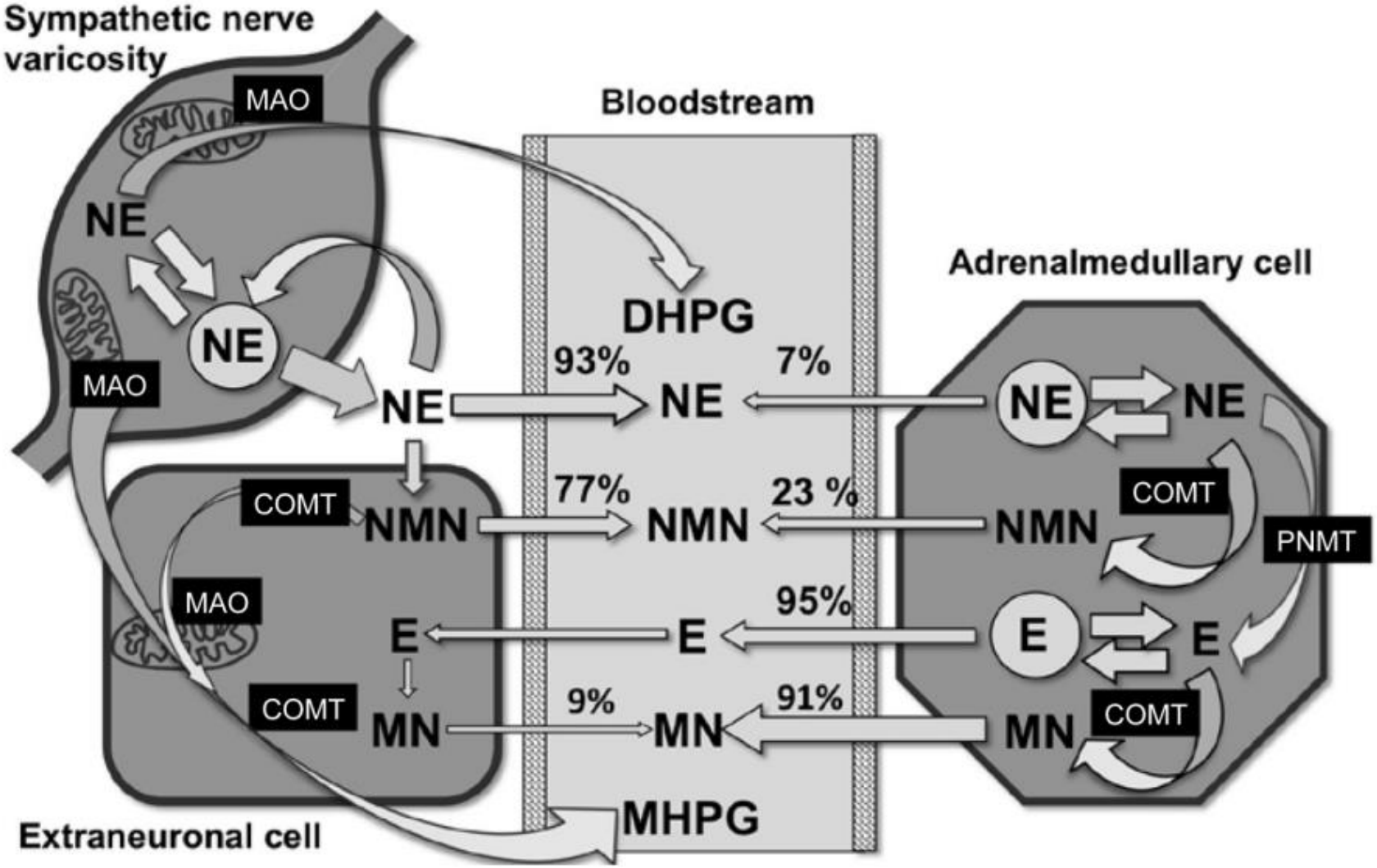
- → tartós HT
- →epizódikus HT
- → hypotenzió jelentkezhet
- → aszimptomatikus (nagy cisztikus)

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL)
LABORATÓRIUMI DIAGNOSZTIKA

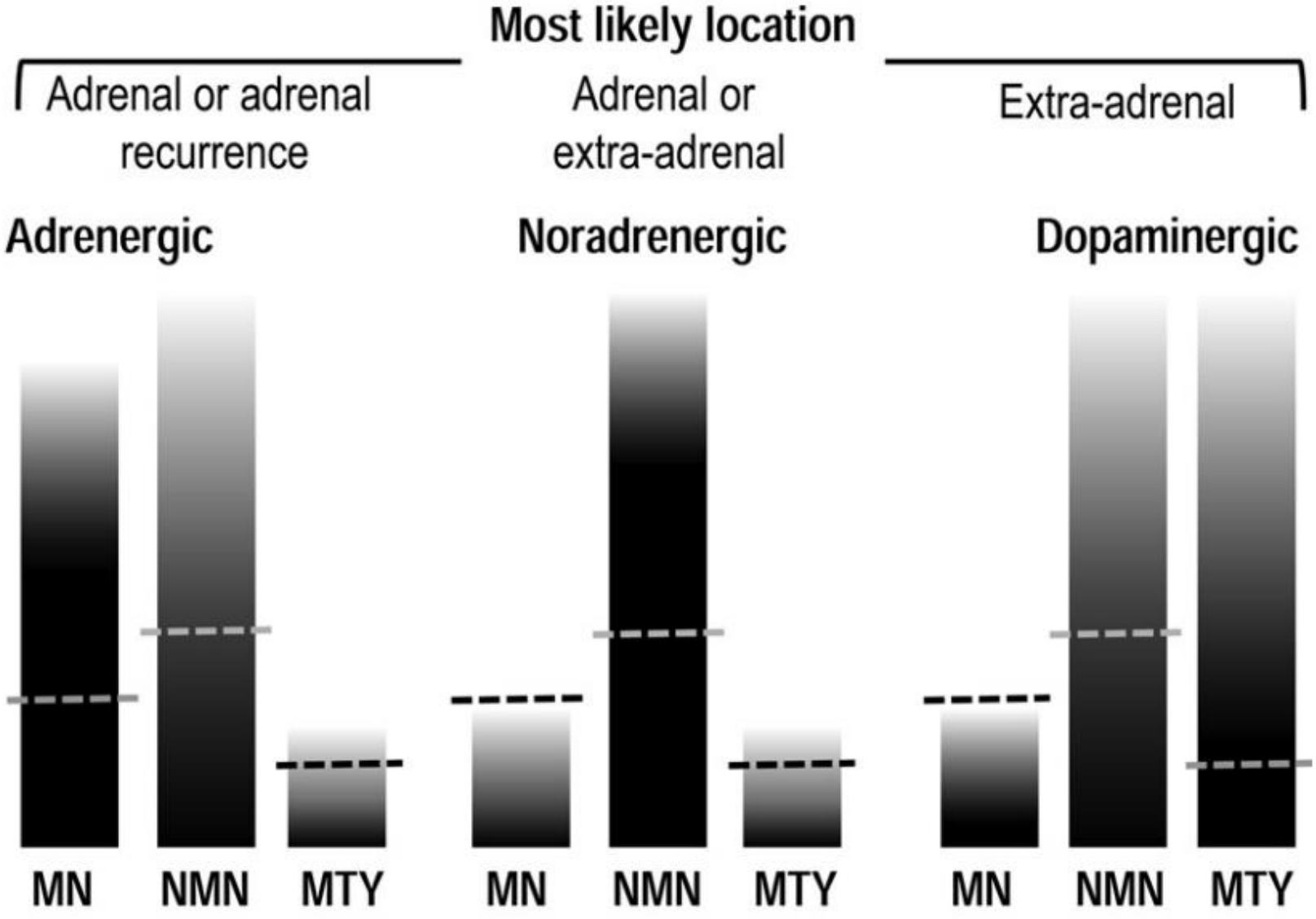

Jain et al. 2019

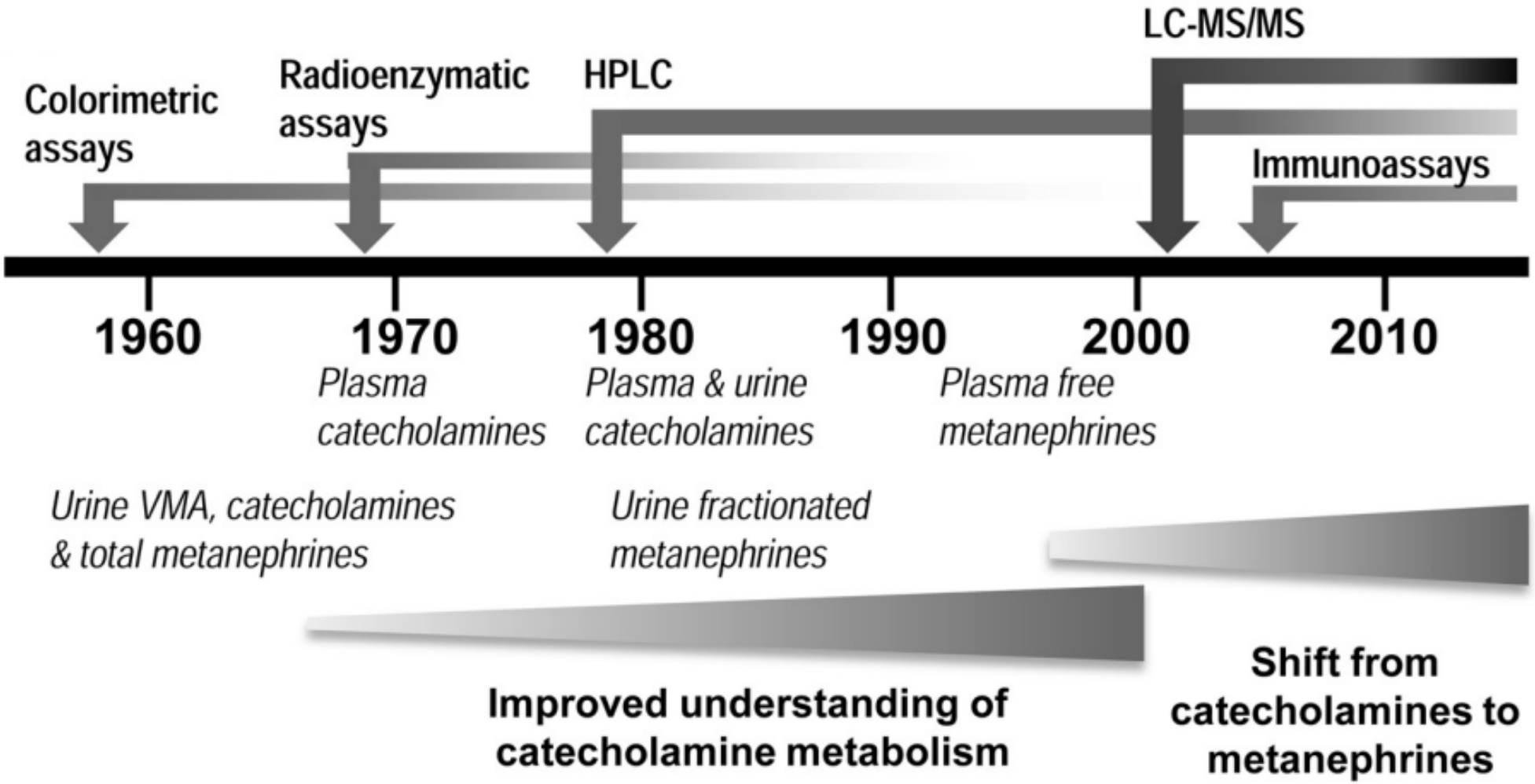
PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL)
LABORATÓRIUMI DIAGNOSZTIKA

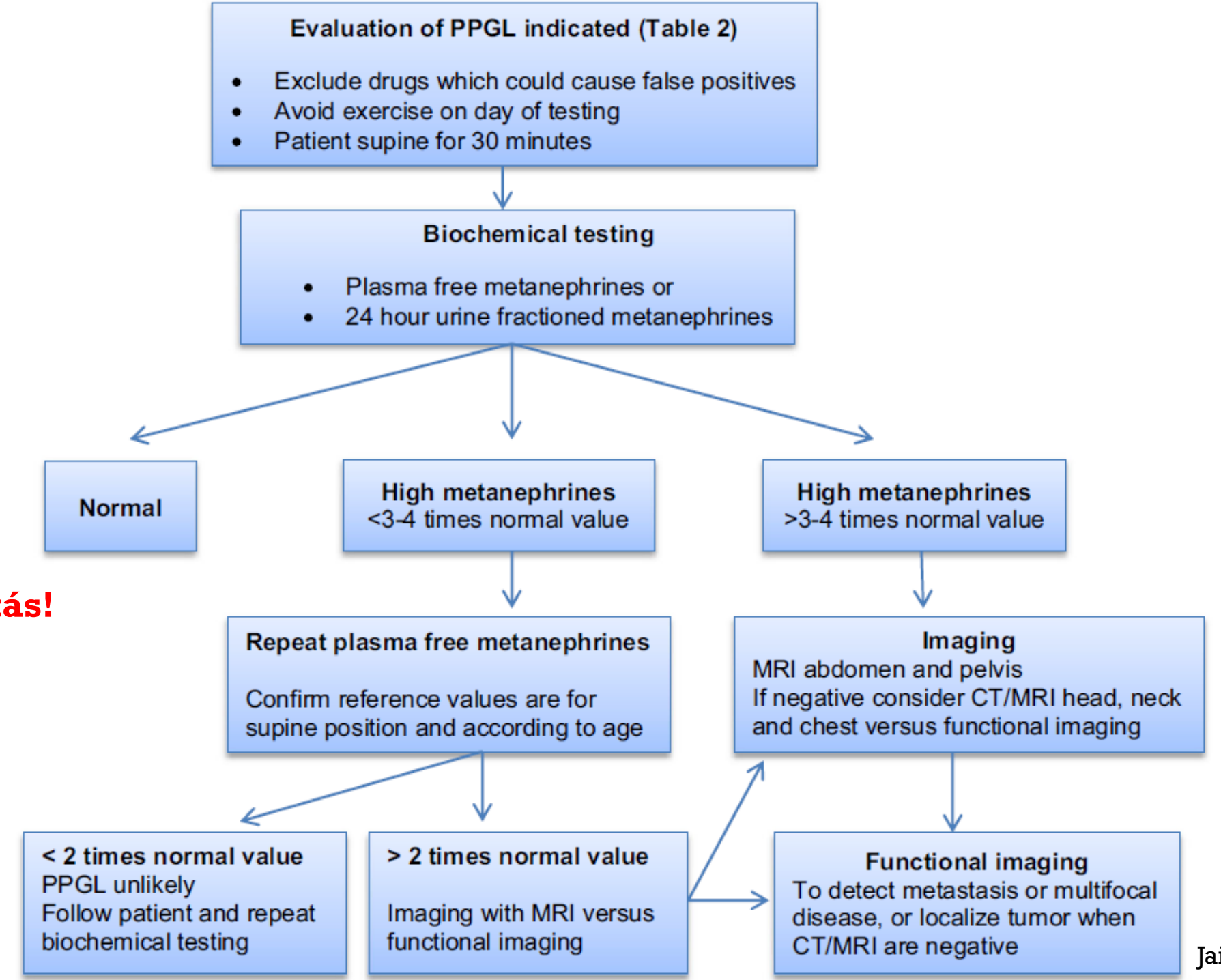
PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL)
LABORATÓRIUMI DIAGNOSZTIKA

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL)
LABORATÓRIUMI DIAGNOSZTIKA

Liquid chromatography with electrochemical detection (LC-ECD) or
Liquid chromatography coupled to tandem mass spectrometry (LC-MS/MS)

20% fals-pozitivitás!

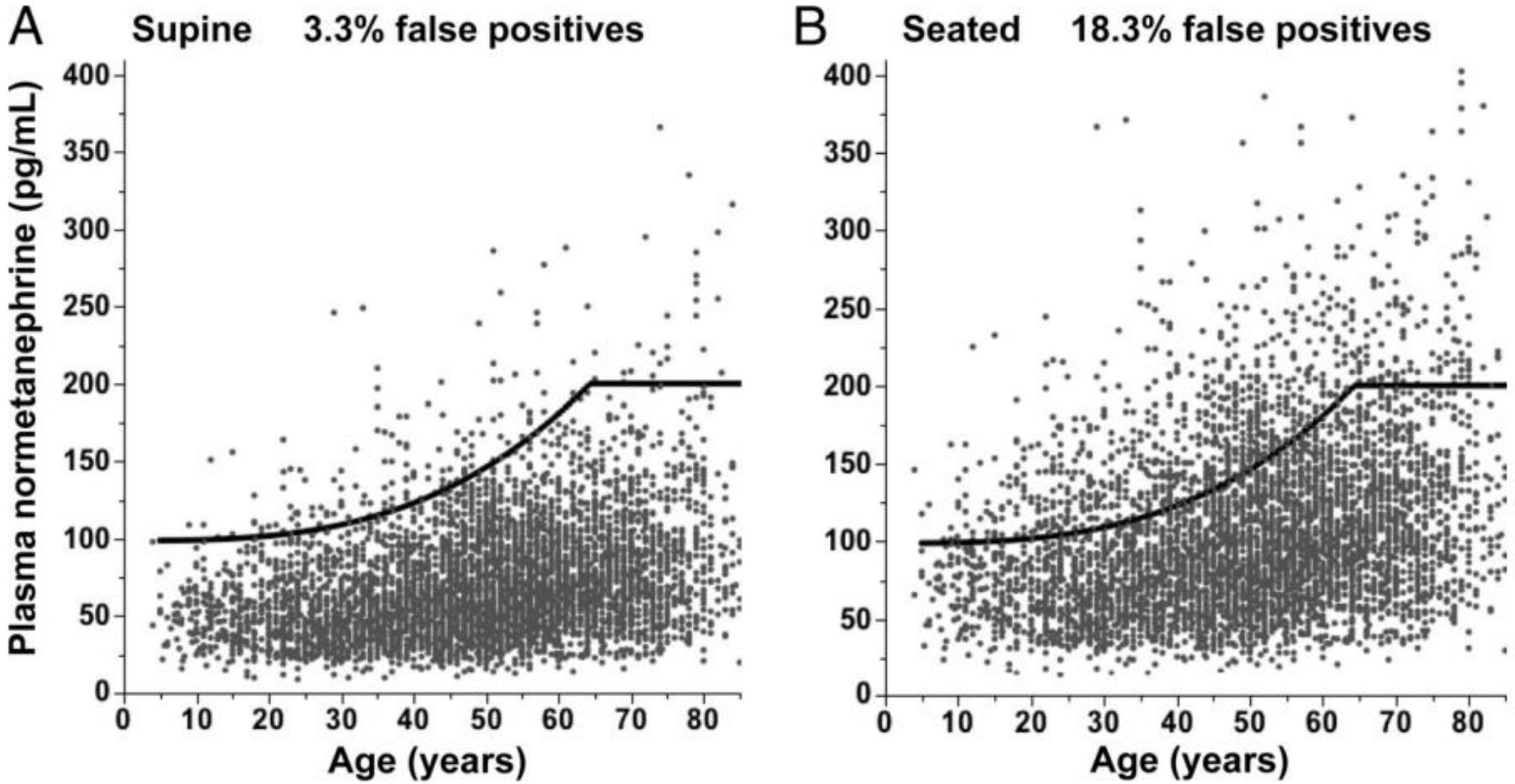
Jain et al. 2019

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) LABORATÓRIUMI DIAGNOSZTIKA

- Labetalol (1 hét)
- TCA, SSRI, SDRI (~2hét)
- Pszichoaktív szerek?
- Levodopa, Methyldopa
- Decongestants
- Benzodiazepin
- Izomrelaxánsok (mephenasin, Methocarbamol)
- Algopyrin, aszpirin (48h)
- Koffein, alkohol, dohányzás (4h)
- Paradicsom
- Dió
- Ananász
- Banán
- Padlizsán
- Avokádó
- Szilva

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL)
LABORATÓRIUMI DIAGNOSZTIKA

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) LABORATÓRIUMI DIAGNOSZTIKA

Biochemical Test	Sensitivity	Specificity	Sensitivity at 100% Specificity
	← % →		
Plasma metanephrine level	99	89	82
Plasma catecholamine level	85	80	38
Urinary catecholamine level	83	88	64
Urinary metanephrine level	76	94	53
Urinary vanillylmandelic acid level	63	94	43

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) LABORATÓRIUMI DIAGNOSZTIKA

- Because catecholamines are prone to autoxidation under alkaline conditions or exposure to light, acidification of urine and collection in light-proof containers with storage at 4 °C are all well-established precautions to minimize degradation before measurements

ÖRÖKLETES NEUROENDOKRIN DAGANATOK GENETIKAI MEGHATÁROZOTTSÁGÁNAK GYAKORISÁGA

Daganat	Betegség-okozó gének	Összes %-a
Phaeochrom.	RET, VHL, SDHD, SDHC, SDHB, NF1, MEN1, …..	**30%**
Gastrinoma	**MEN1**	**25%**
Hypophysis tu.	MEN1, PRKAR1A, GNAS	**15%**
Szomatosztatinoma	**NF1**	**10%**
Insulinoma	**MEN1, VHL**	**10%**
Szigetsejt NF	**MEN1, VHL**	**10%**
Előbél carcinoid	**MEN1**	**10%**
Medull. pajzsm tu.	RET	**10%**
Mellékpajzsm tu	MEN1, RET, CaSR, HRPT2	**5%**
Mvesekéreg tu.	MEN1, PRKAR1A, GNAS, p53	**2%**

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – GENETIKAI DIAGNOSZTIKA

Szindróma	Gén	Felfedezésének éve
• Neurofibromatosis 1	NF1	(1990)
• Von Hippel-Lindau	VHL	(1993)
• MEN2	Ret	(1994)
• PGL1	SDHD	(2000)
• PGL2	SDHAF2	(2010)
• PGL3	SDHC	(2001)
• PGL4	SDHB	(2000)
Látszólag sporadikus esetek		
• Phaeo, neuroblastoma, tüdő cc.	KIF1Bbeta	(2008)
• Paraganglioma, erythrocytosis	PHD2	(2008)
• Phaeo, paraganglioma	TMEM127	(2010)
• Phaeo, paraganglioma	SDHA	(2011)
• Phaeo, paraganglioma	MAX	(2011)
• Phaeo	FH	(2014)
• Phaeo	MDH2	(2015)
• Phaeo	GOT2	(2017)
• Phaeo malignus	SLC25A11	(2018)

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – MEN2

- **MEN2 altípusok:**

SUBTYPE	CLINICAL FEATURES	PROPORTION AFFECTED (%)	AGE AT PRESENTATION (DECADE)
MEN2A	MTC Phaeochromocytoma Hyperparathyroidism	95-100 50 10-30	3rd (biochemical manifestations of MTC appear between age 5 and 25: mean = 15)
MEN2B	MTC Phaeochromocytoma Marfanoid Habitus Mucosal Neuromas	100 50 100 100	1st or 2nd
FMTC	MTC	100	4th

Eng C et al: *JAMA* 276:1575-1579 (1996)

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – VHL

- Von Hippel-Lindau sy
- AD
- Jó és rosszindulatú daganatok
- Prev: 1/36 000
- 100% penetrancia (75év)

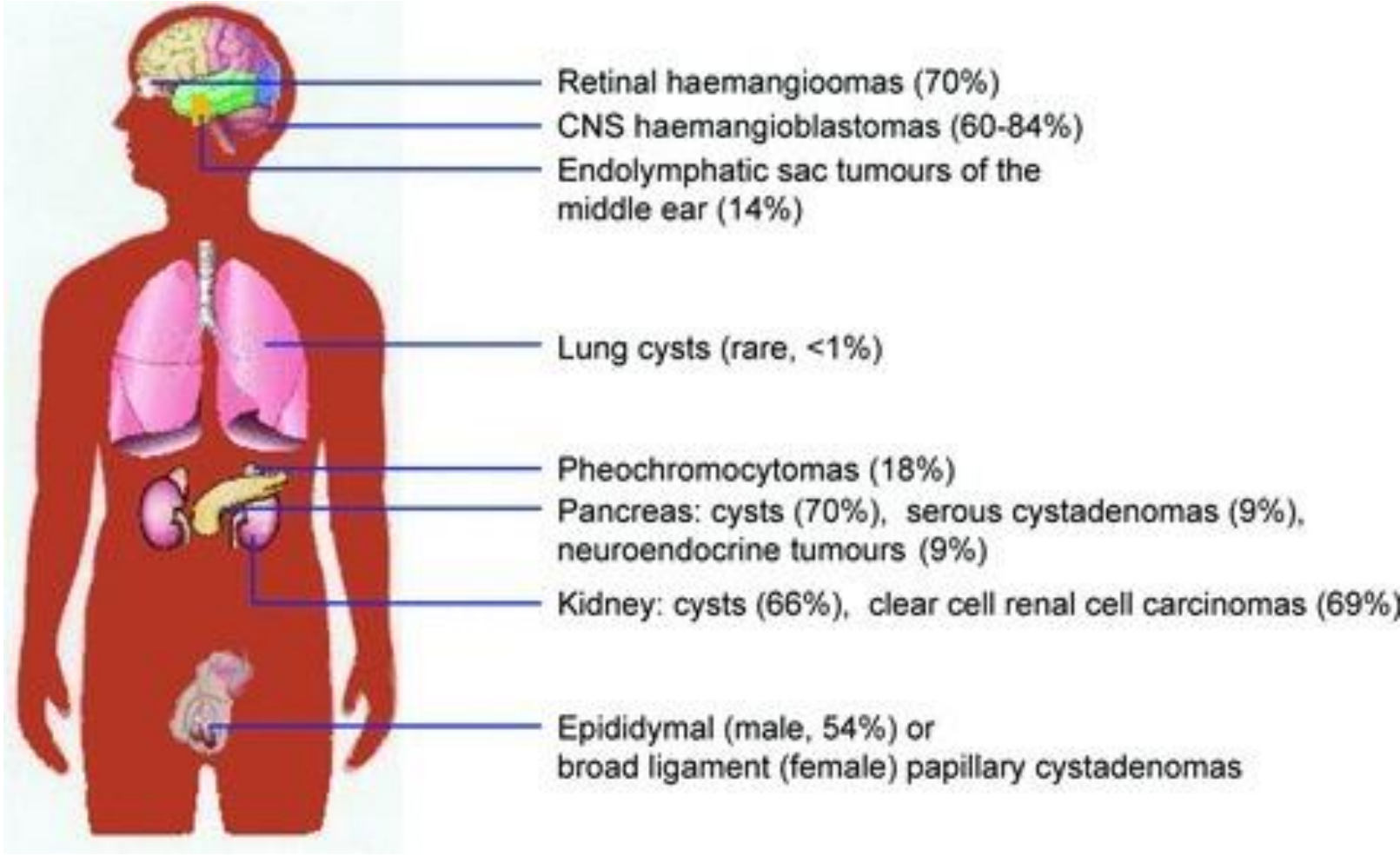
- Osztályozás

1.típus: nincs phaeochromocytoma
2.típus: phaeochromocytoma kockázat
2A: vese carcinoma kis kockázat
2B: vese carcinoma nagy kockázat
2C: csak phaeochromocytoma

- Gén mutáció/deléció

80%-ban familiáris

20% de novo

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – VHL

- Diagnózis felállítása:

(1) vHL családi anamnézis +

CNS HB/retina angioma v.

PCC v.

ccRCC

(2) Családi anamnézis nélkül

≥ 2 HB v.

≥ 2 visceral tumor v.

1 HB + 1visceral tumor

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – NF1

- Neurofibromatózis 1-es típus, von Recklinghausen bet., AD, Preval: 1/3 000-4 000
- Klinikai Dg: 2/7

1.
Cafe Au Lait Spots
(6 or more, may appear after birth, > 5 mm wide)

2.
Axillary or Inguinal freckling

3.
Lisch nodules
(Iris hamartomas - can only be seen on slit lamp exam)

4.
Neurofibromas
(Skin lesions (nothing to do with the brain)
Cutan és subcutan

NF1 betegek 90%-ában jelen

5.
Optic nerve glioma

6.
Bony defects Hosszú csöves csontok diszpláziája

7.
Family history of NF1
(First-degree relative)

Egyéb:
Perifériás ideghüvely tumor
GIST
Rhabdomyosarcoma
Emlőrák
CML

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – NF1

- 17q11.2

(58 exon, 12 425 bp, 2839 aa)

- Nincs hotspot

- Penetrancia változó

- Genotípus-fenotípus korreláció

nem jellemző

- **PCC ritka NF1-ben: <6%**

NF1 autopsziás minták alapján: 13%

4. évtizedre jellemző a megjelenésük

Ált. unilaterális

Benignus

(10%: bilaterális, malignus)

PGL: nem jellemző

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – GENETIKAI DIAGNOSZTIKA

Szindróma	Gén	Felfedezésének éve
• Neurofibromatosis 1	NF1	(1990)
• Von Hippel-Lindau	VHL	(1993)
• MEN2	Ret	(1994)
• PGL1	SDHD	(2000)
• PGL2	SDHAF2	(2010)
• PGL3	SDHC	(2001)
• PGL4	SDHB	(2000)
Látszólag sporadikus esetek		
• Phaeo, neuroblastoma, tüdő cc.	KIF1Bbeta	(2008)
• Paraganglioma, erythrocytosis	PHD2	(2008)
• Phaeo, paraganglioma	TMEM127	(2010)
• Phaeo, paraganglioma	SDHA	(2011)
• Phaeo, paraganglioma	MAX	(2011)
• Phaeo	FH	(2014)
• Phaeo	MDH2	(2015)
• Phaeo	GOT2	(2017)
• Phaeo malignus	SLC25A11	(2018)

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – SDH ASSOCIÁLT PCC/PGL

- SDH associált PCC/PGL/
  Örökletes PCC/PGL
  PGL1-4

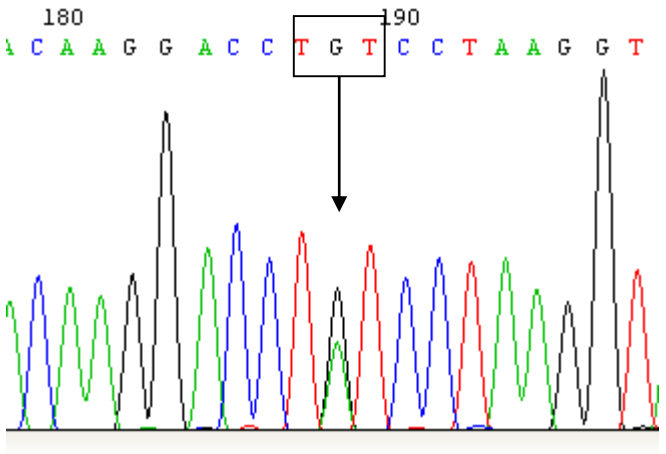
- Ritka
- Általában benignus

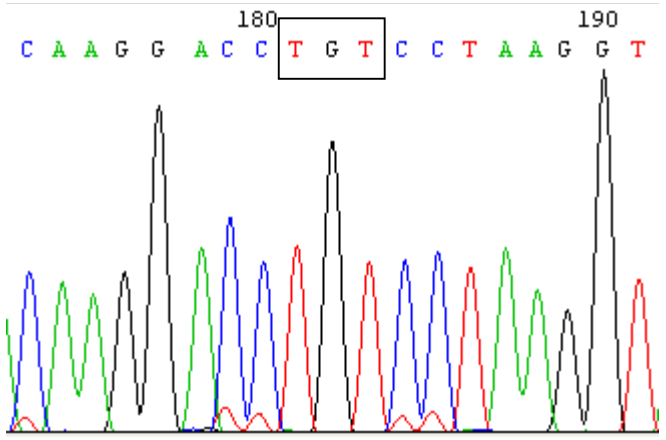
- Kialakulhat egyéb daganatos betegség:
  - GIST
  - Hipofízis adenoma

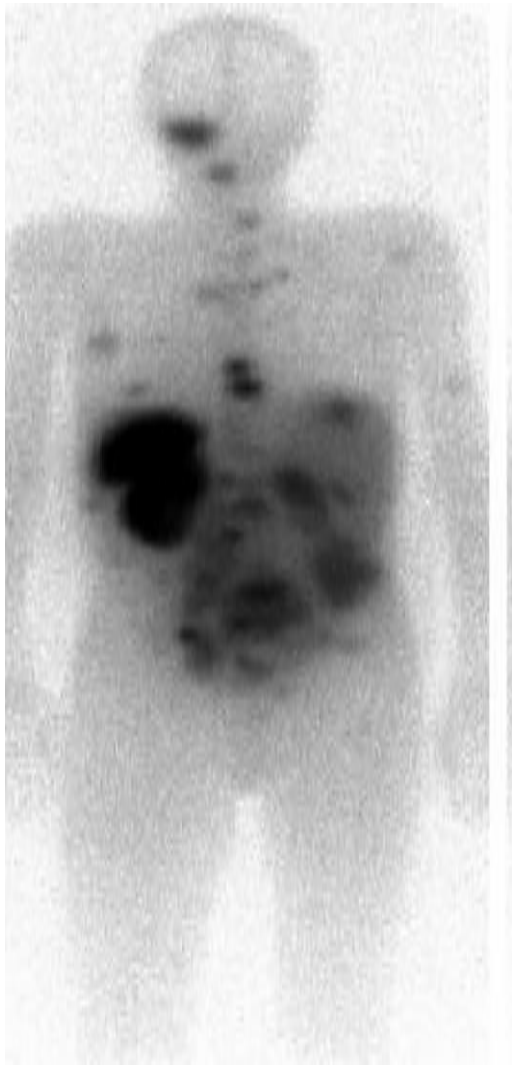
- SDHx gének

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – SDHB

TGT253TAT
(Cys253Tyr)

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL)

Mutated Gene	*PGL vs PCC*	*Bilateral PCC or multiple PGL*	*Biochemical phenotype*	*Malignancy risk*	*Transmission*
RET	PCC	60% bilateral	Epinephrine	<5%	Autosomal dominant
VHL	PCC	40% bilateral	Norepinephrine	<5%	Autosomal dominant
NF1	PCC	15% bilateral	Epinephrine	9%	Autosomal dominant
SDHA	PGL	Single	Mixed	Low	Autosomal dominant
SDHF2	PGL(skull base and neck)	90% multiple	Unclear	Low	Paternal
SDHB	PGL	20% multiple	Norepinephrine/ Dopamine	34%-97%	Autosomal dominant
SDHC	PGL	20% multiple	Norepinephrine/ Dopamine	Low	Autosomal dominant
SDHD	PGL(skull base and neck)	50% multiple	Norepinephrine/ Dopamine	<5%	Paternal

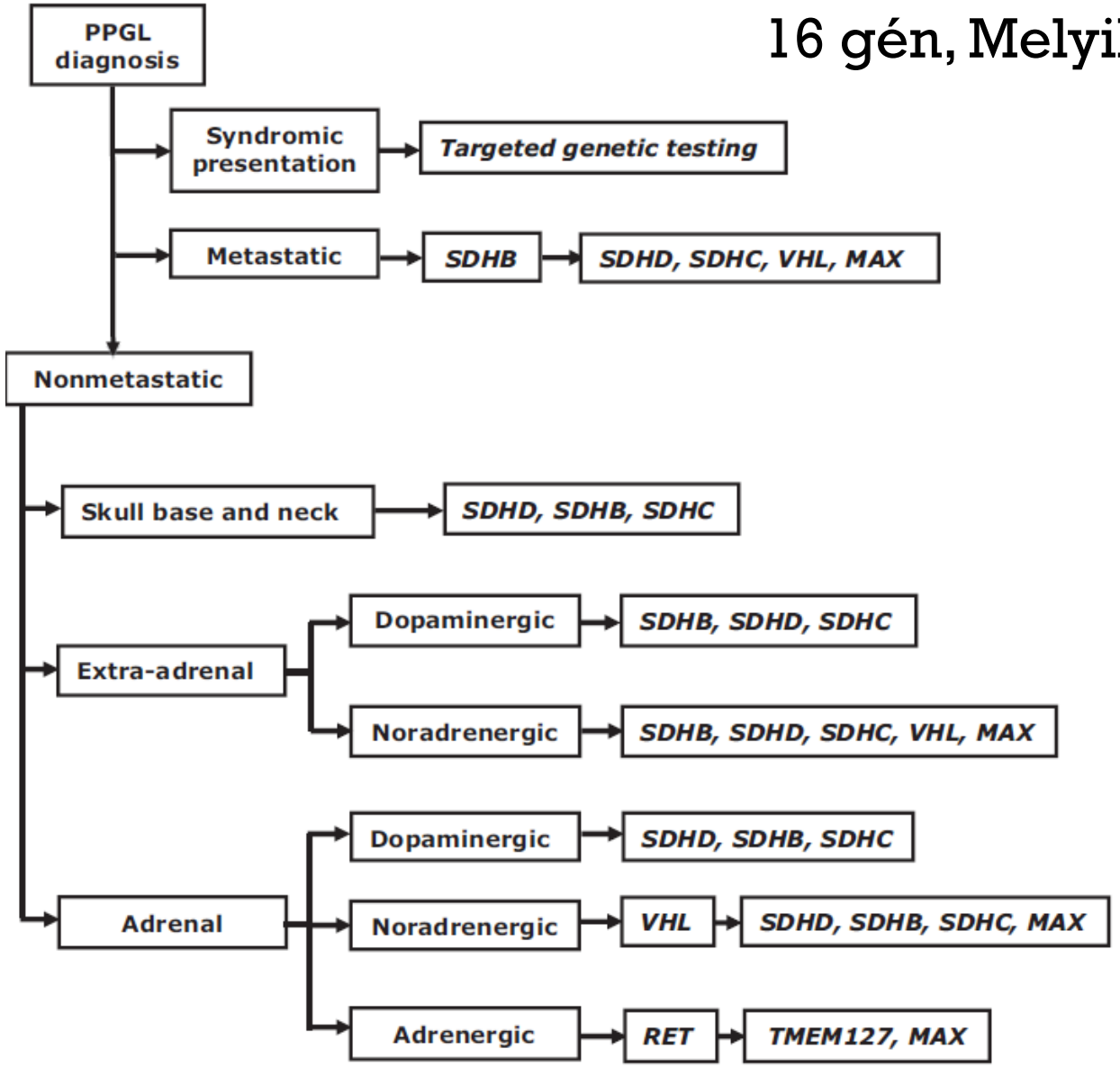
PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – 16 GÉN

Szindróma	Gén	Felfedezésének éve
• Neurofibromatosis 1	NF1	(1990)
• Von Hippel-Lindau	VHL	(1993)
• MEN2	Ret	(1994)
• PGL1	SDHD	(2000)
• PGL2	SDHAF2	(2010)
• PGL3	SDHC	(2001)
• PGL4	SDHB	(2000)
Látszólag sporadikus esetek	16 gén, Melyiket vizsgáljuk?	
• Phaeo, neuroblastoma, tüdő cc.	KIF1Bbeta	(2008)
• Paraganglioma, erythrocytosis	PHD2	(2008)
• Phaeo, paraganglioma	TMEM127	(2010)
• Phaeo, paraganglioma	SDHA	(2011)
• Phaeo, paraganglioma	MAX	(2011)
• Phaeo	FH	(2014)
• Phaeo	MDH2	(2015)
• Phaeo	GOT2	(2017)
• Phaeo malignus	SLC25A11	(2018)

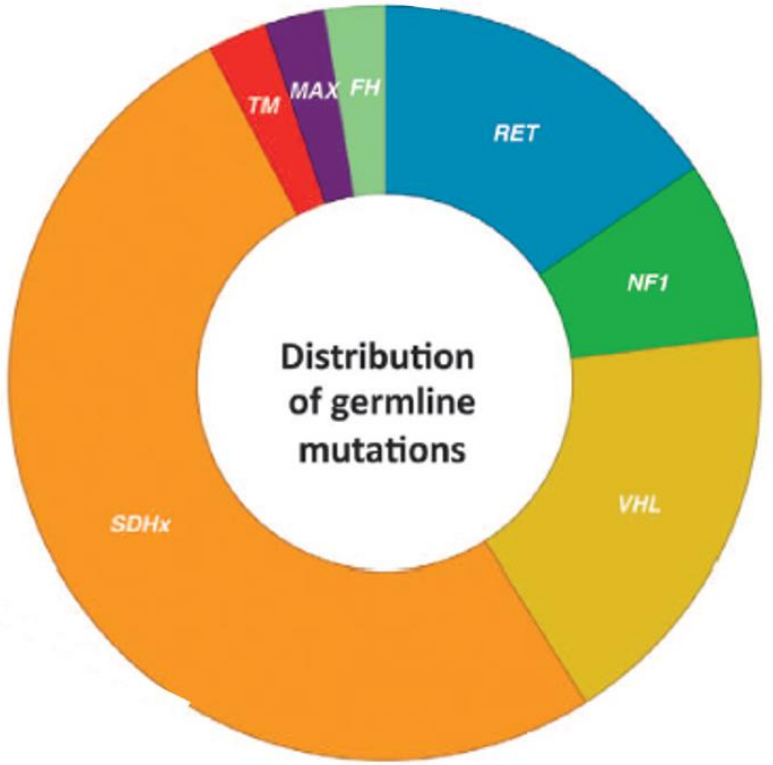

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – 16 GÉN

16 gén, Melyiket vizsgáljuk?

3. Endocrine Society Clinical Practice Guideline

Lenders et al. 2014

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – ESETISMERTETÉS

- Életkor: 33 éves, férfi
- Tünetek: magasvérnyomás, emelkedett szívfrekvencia, izzadás
- Családi anamnézis: pozitív, kardiovaszkuláris eltérésre (apa pacemakert kapott 35 éves korában)
- Laboratórium: kivizsgálás során egy alkalommal emelkedett katekolamin-metabolit ürítés
- Képalkotó: CT és MR negatív (Magyarországon)
    - Pozitív PET scan (Németországban): aorta bifurkáció mellett 4 cm-es neuroendokrin daganat, paraganglioma
- További kivizsgálás: molekuláris laboratóriumi diagnosztika

LEHET-E FAMILIÁRIS TUMORSZINDRÓMA? MILYEN GÉNELTÉRÉSEK JÖNNEK SZÓBA:

MEN2A: *RET* protonkogén vizsgálat

Érvek mellette: fiatal életkor, katekolamin szekretáló daganat
ellene: nincs medulláris pajzsmirigy cc, (calcitonin normális), nincs hyperparathyreosis

Indokolt vizsgálatok

VHL: *VHL* géneltérés

Érvek mellette: fiatal életkor, katekolamin szekretáló daganat
ellene: nincs, mivel a VHL2C típusban csak Phaeo igazolható

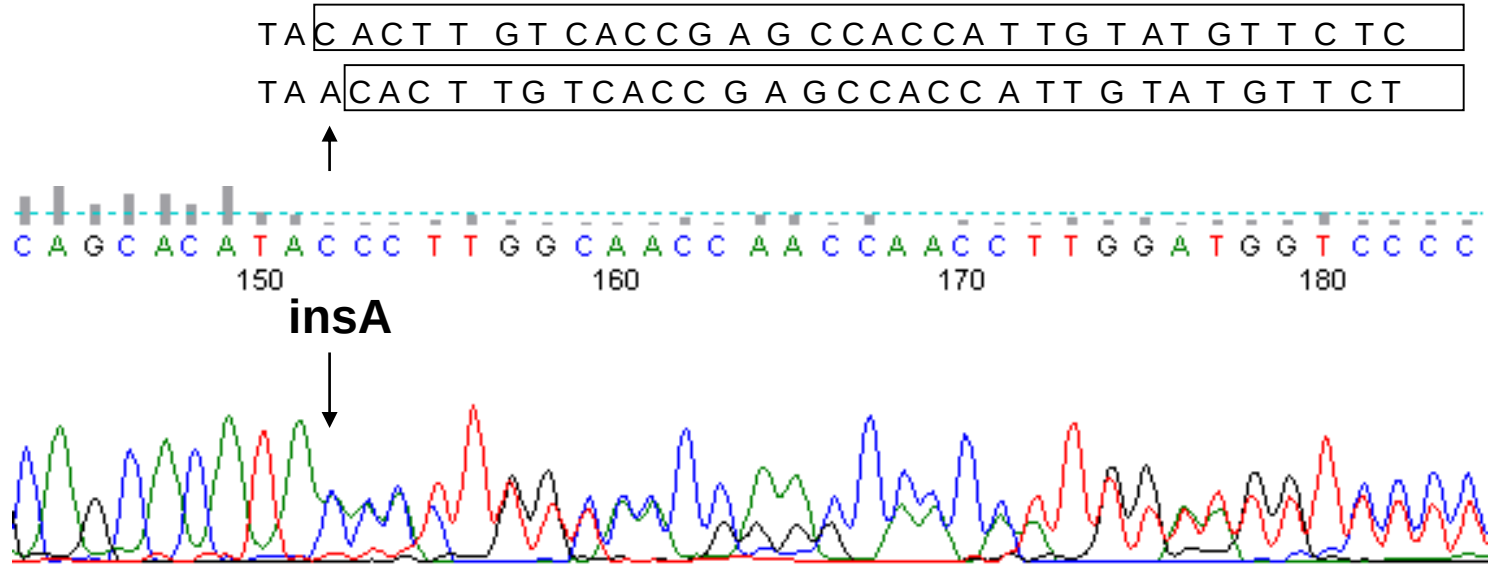
Öröklődő phaeochromocytóma/paraganglióma szindróma (PGL1-4): *SDHB, SDHD*

Érvek mellette: fiatal életkor, katekolamin szekretáló daganat

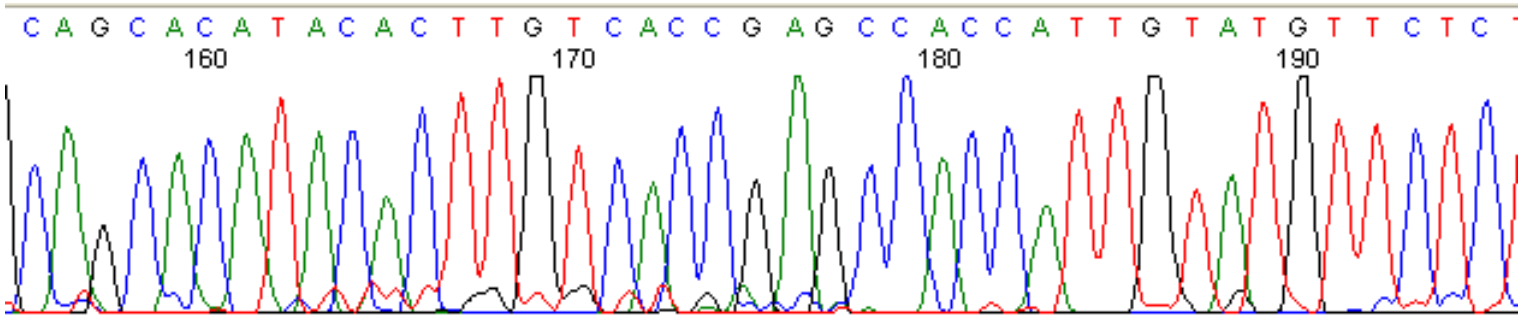
Paraganglióma: extraadrenális phaeochromocytoma, nyaki és intracranialis lokalizációjú is lehet. Vizsgálandó: *SDHB, SDHD* gének intrabdominális és az *SDHC* gén fej-nyaki PGL esetén.

Végső diagnózis: Öröklődő phaeochromocytóma/paraganglióma szindróma-*SDHD* mutáció

Kereteltolást okozó (c.147-148 insA) *SDHD* mutáció

Mutáns szekvencia

Normális szekvencia

Lendvai N, ….és Patócs A.: Orv Hetil. 2009 Apr 5;150(14):645-9.

Semmelweis Egyetem II. sz. Belgyógyászati Klinika
1088 Budapest Szentkirályi u. 46.
Endokrinológiai Genetika
Osztályvezetõ: Rácz Károly Prof.
Tel.:

L E L E T

KBA.....: 00001796293
Beteg neve.....
Születési dátu
Anyja neve....
Lakcím.....
Vizsgálatkérõ
Rendelés ideje ...: 2010.09.13 11:05

Vizsgálatok

Kód	Megnevezés	Menny.	Pont
28920	Polimeráz láncreakció (PCR) egy mintában prim	12	21360
2893A	Bidirekcionális DNS szekvenálás, humán mutáci	12	261408
28946	Agarose-gel elektrophoresis	2	1766
29950	DNS kivonása biológiai mintából	1	3925
Összesen			288459

Eredmény:
A beteg vérébõl DNS izolálást követõen az öröklõdõ phaeochromocytóma/paraganglióma szindrómáért felellõ SDHB és SDHD gének exonjait PCR-el történő felsokszorozása után bidirekcionális szekvenálással elemeztük A vizsgálat során **az *SDHB* génben a TGT253TAT (Cys253Tyr) mutációt azonosítottuk.**

Vélemény: Az azonosított eltérés ismert, betegség-okozó *SDHB* génmutáció. A betegben recidiváló paragangliómák irányába szűrővizsgálatok végzése javasoltak. A kórkép autoszomális domináns módon öröklődik, az egyenes ági rokonok genetikai szűrővizsgálata indokolt.

A vizsgálatokat validálta: Dr. Patócs Attila
Tudományos munkatárs
Semmelweis Egyetem II. sz. Belgyógyászati Klinika
Endokrinológiai Genetika Laboratóriuma
Molekuláris genetika diagnosztikai szakorvos
Tel. 2660926/5577
e-mail: patatt@bel2.sote.hu

Postázva a beküldő orvosnak.

Budapest, 2010. szeptember 23.

PHEOCHROMOCYTOMA-PARAGANGLIOMA (PCC/PGL) – GENETIKAI VIZSGÁLAT

Minden PCC/PGL esetében indokolt, mivel **>30%** a genetikai meghatározottság

ha fiatal, ha kétoldali/multifokális, egyéb szindrómára jellemző tünetek

Genetikai vizsgálat jelentősége:

- Szindróma (MEN2, VHL, NF1) kizárása/meg
- Prognózis
- Esetleges preventív műtét
- Szűrővizsgálatok
- Családtervezés
- Családszűrés

